

Wyrok z dnia 8 listopada 1996 r.
III SZ 3/96

Organy samorządu notarialnego nie są uprawnione do stanowienia wytycznych w sprawie stosowania taksy za czynności notarialne. Rada izby notarialnej może żądać od zrzeszonych w izbie notariuszy informacji o ich czynnościach notarialnych, zwłaszcza w sytuacjach wymagających zapobieżenia pobieraniu przez notariuszy niezgodnego z prawem wynagrodzenia za te czynności.

Przewodniczący SSN: Adam Józefowicz (sprawozdawca), Sędzia SN: Janusz Łętowski, Sędzia NSA: Jerzy Sulimierski.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 8 listopada 1996 r. sprawy ze skargi Ministra Sprawiedliwości [...] na uchwałę [...] Walnego Zgromadzenia Notariuszy Izby Notarialnej w L. z dnia 17 marca 1996 r. w sprawie zasad pobierania taksy notarialnej.

u c h y ł i ł pkt 1 zaskarżonej uchwały, a w pozostałej części skargę oddalił.

U z a s a d n i e n i e

Walne Zgromadzenie Notariuszy Izby Notarialnej w L. na posiedzeniu w dniu 17 marca 1996 r. w K.D. podjęło uchwałę [...] w sprawie zasad pobierania taksy notarialnej. W pkt 1 uchwały Walne Zgromadzenie Notariuszy uznało, że stałe pobieranie wynagrodzenia wyższego lub niższego od maksymalnego przewidzianego w przepisach jest naruszeniem godności wykonywania zawodu i może być podstawą do wszczęcia postępowania dyscyplinarnego przeciwko notariuszowi. W pkt. 2 uchwały postanowiono, że w szczególnych sytuacjach notariusz uprawniony jest do dokonania czynności notarialnych za wynagrodzeniem wynoszącym symboliczną "złótkę", powiadamiając o tym Radę Izby Notarialnej. Następny 3 pkt uchwały zawiera stwierdzenie, że Rada Izby Notarialnej upoważniona jest do okresowego dokonywania lustracji w kancelariach notarialnych pod kątem prawidłowości pobierania wynagrodzenia.

Na powyższą uchwałę Minister Sprawiedliwości wniósł skargę do Sądu Najwyższego stosownie do przepisu art. 47 § 1 ustawy z dnia 14 lutego 1990 r. - Prawo o notariacie (Dz. U. Nr 22, poz. 91). Skarżący zarzucił, że pkt 1 uchwały jest sprzeczny z art. 5 Prawa o notariacie, a pkt 2 uchwały nakłada na notariusza nie przewidziany prawem obowiązek, do czego organy samorządu nie mają uprawnień. Jeśli chodzi o pkt 3 uchwały, to skarżący uznał, że jest on zbędny, gdyż do dokonywania wymienionych w nich czynności upoważniają Radę Izby Notarialnej przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 30 kwietnia 1990 r. w sprawie trybu wykonywania nadzoru nad działalnością notariuszy i organów samorządu notarialnego (Dz.U. Nr 42, poz. 188). Minister Sprawiedliwości wniósł o uchylenie zaskarżonej uchwały.

Rozpatrując skargę Sąd Najwyższy wziął pod uwagę, co następuje:

Przepis art. 5 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. - Prawo o notariacie (Dz. U. Nr 22, po. 91) stanowi, że notariuszowi za dokonanie czynności notarialnych przysługuje wynagrodzenie określone na podstawie umowy ze stronami czynności, nie wyższe niż maksymalne stawki taksy notarialnej właściwe dla danej czynności. Minister Sprawiedliwości rozporządzeniem z dnia 12 kwietnia 1991 r. w sprawie taksy notarialnej (Dz. U. Nr 33, poz. 146 ze zm.) określił maksymalne stawki wynagrodzenia notariuszy za dokonanie czynności notarialnych. Przepis § 1 ust. 2 wymienionego rozporządzenia z dnia 12 kwietnia 1991 r. pozwala notariuszowi w umowie ze stroną czynności notarialnej ustalić wynagrodzenie niższe od maksymalnego, wynikającego ze stawek taksy notarialnej. Z powyższego wynika, że do dokonania regulacji wynagrodzenia za czynności notarialne uprawnione są określone prawem organy państwowe, a organy samorządu notarialnego nie posiadają kompetencji do wkraczania w problematykę zastrzeżoną dla właściwych organów państwowych. Z tego względu jakakolwiek ingerencja organów samorządu notarialnego w sprawę zasad pobierania taksy notarialnej koliduje z prawem. Zaskarżona więc uchwała Walnego Zgromadzenia Izby Notarialnej w L. z dnia 17 marca 1996 r. w pkt 1 w części dotyczącej zasad stałego pobierania wynagrodzenia wyższego lub niższego od maksymalnego jest sprzeczna z art. 5 Prawa o notariacie i § 1 wymienionego rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie taksy notarialnej. W związku z tym skarga w tej części jest uzasadniona i wymaga uwzględnienia.

Jeżeli chodzi o pkt 2 i 3 omawianej uchwały [...] Walnego Zgromadzenia Notariuszy Izby Notarialnej w Lublinie - to zdaniem Sądu Najwyższego - nie naruszają one prawa.

Zaskarżony pkt 2 tej uchwały nie narusza § 1 ust. 2 cyt. rozporządzenia w sprawie taksy notarialnej. Z istoty nadzoru nad notariuszami, wykonywanego przez organy samorządu notarialnego na podstawie art. 35 pkt 2, art. 44 § 1 i 2 i art. 45 Prawa o notariacie, wynika uprawnienie rady izby notarialnej do żądania od członków korporacji notarialnej informacji o czynnościach notarialnych, mających znaczenie dla prawidłowego sprawowania nadzoru nad wykonywaniem obowiązków przez notariuszy, zwłaszcza w szczególnych sytuacjach, wymagających zapobieżenia pobieraniu przez notariuszy wynagrodzenia za czynności notarialne niezgodnie z prawem. Zdaniem Sądu Najwyższego, pkt 3 omawianej uchwały, zawierający wyjaśnienie, że Rada Izby Notarialnej jest uprawniona do okresowego dokonywania lustracji kancelarii notarialnych w zakresie pobierania wynagrodzenia nie narusza prawa. Treść pkt. 3 omawianej uchwały mieści się w zakresie działania rady izby notarialnej, określonym w art. 44 § 1 i 2 Prawa o notariacie. Skarżący tak samo traktuje ten punkt uchwały uznając, że nie jest on sprzeczny z prawem, lecz tylko zbędne jest jego zamieszczenie w uchwale. Stosownie do przepisu art. 47 § 1 Prawa o notariacie, Minister Sprawiedliwości może zaskarżyć do Sądu Najwyższego uchwałę organu samorządu notarialnego wyłącznie sprzeczną z prawem. Zaskarżenie więc pkt 2 i 3 omawianej uchwały nie opiera się na przewidzianej prawem podstawie zaskarżenia. Dlatego skarga w odniesieniu do pkt 2 i 3 omawianej uchwały nie może być uwzględniona i podlega w tej części oddaleniu.

Z tych względów Sąd Najwyższy na zasadzie art. 47 § 2 Prawa o notariacie orzekł, jak w sentencji.

=====